

UNIFORMEAREN AZPIAN

La línea invisible telesailaren 5. atala

Iraupena: 43 minutu

CENTRO MEMORIAL DE LAS
VÍCTIMAS DEL TERRORISMO
TERRORISMOAREN BIKTIMEN
OROIMENERAKO ZENTROA

MAILA

Batxilergoa

HELBURUAK

- + Gure herrialdean terrorismoak egindako ekintza izugarriak identifikatzea, eta horien ondorioei buruz hausnartzea.
- + ETaren jatorriari, testuinguru historikoari, praktika bortitzari eta jarduera-aldiari buruzko azterketa erraz bat egitea, erakundeak egindako lehen hilketaren berri izan ondoren.
- + Terrorismoaren biktimen testigantzak errespetatuz, haien sufrimendura modu enpatikoan hurbiltzea.
- + ETaren lehen biktimaren nortasuna ezagutzea, terrorismoak kaltetutako guztien gizatasunaz hausnartzea eta haren hilketaren bidegabekeria aitortzea.

GAITASUNAK

- + Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna; izan ere, ezinbestekoa izango zaizu jarduera egiteko, bai ulermenezko irakurketa, baita laburbiltzeko eta ahozko adierazpen egokiarekin aurkezteko gaitasuna ere.
- + Gaitasun digitala, gailu mugikorren bidez kontsultatu ahal izango baituzu, eta iradokitako jarduera osatzeko beharrezkoa den informazioa bilatu.
- + Gaitasun sozial eta zibikoa; izan ere, biktimaren lekuan jarri beharko duzu hari egindako bidegabekeria ulertu ahal izateko, haren minarekin bat egiteko eta bizikidetza baketsuaren alde egiteko.

DENBORALIZAZIOA

Jarduera hau 90 minutuko modulu baterako pentsatuta dago. 45 minutu telesailaren atala ikusteko eta 45 minutu ondorengo jarduerarako.

BALIABIDEAK

La línea invisible telesailaren 5. atala. Iradokitako jarduerarekin inprimatutako materiala, boligrafoak, orri zuriak eta gailu mugikorrak, hala nola smartphoneak edo tabletak.

EGILEA

Roncesvalles Labiano

UNIFORMEAREN AZPIAN

José Antonio Pardines 1943an jaio zen Malpica de Bergantiñosen, Galiziako arrantza herri txiki batean. Familia apal batean hazi zen, amak arrantza sareak konpontzen zituen eta aita guardia zibila zen. José hiru anai-arreben artean zaharrena zen, eta agian horregatik, eta ikastea oso ondo ematen ez zitzaiolako, 20 urte bete baino lehen lanean hastea erabaki zuen. Ama hila zen, eta familiaren egoera ekonomikoa ez zen ona; beraz, 19 urterekin, Josék bere futbol taldeko botak zintzilikatu, Malpica utzi eta Guardia Zibilaren kidegoan sartu zen, aitaren eta aitonaaren pausoak jarraituz.

Akademiatik igaro ondoren, Asturiasera bidali zuten, baina laster lortu zuen motorzale gisa espezializatzeko aukera, eta Donostiara aldatu zen. Motorrak maite zituen, eta, horrela, Guardia Zibilaren Trafikoko taldeko kide gisa, egunero gida zezakeen bat. Donostia Galiziatik urrun samar zegoenez, hasieran José saiatu zen bere lurretik gertuago bidal zezaten, baina luze gabe aldatu zuen iritzia. Segur aski, bere neska-lagun berriak, Emiliak, zeinarekin ezkontzeko asmoa zuen, zerikusia izan zuen horretan.

1968ko ekainaren 7a beste lanegun bat zen Josérentzat. Agian, bere lanaldiaren ondoren Emiliarekin geratu zen afaltzeko edo agian lagun batzuekin elkartuko zen. Edozein asmo zuela ere, zapuztuta geratu ziren arratsaldeko 17:30ean. José errepide-kontrol bat egiten ari zela, auto batek bere arreta piztu zuen. Motorrarekin jarraitzea erabaki zuen, eta gidariari ibilgailua gelditzeko eta dokumentazioa erakusteko agindu zion. Zerbait ez zetorren bat, baina Josék ez zuen astirik izan zer gertatzen zen jakiteko. Autoko bi bidaiariak ETako kideak ziren, eta, guardia zibila horretaz ohartu aurretik, bost tiroz hil zuten. Garai hartan José Antonio Pardinesek 25 urte zituen, bere hiltzaileen ia adin bera.

Joséren hilketa ETako kide batek egindako lehena izan zen. Bera bezala, erakundeak eraildako 10 lagunetatik 4 guardia zibilak edo poliziaik ziren. ETak beti izan zituen jomugan, kidego inbaditzailetzat, biolentotzat, frankismoaren oinordekotzat, Estatuaren errepresio-aparatutzat jotzen zituelako. Horrek

ezabatu beharreko etsai bihurtzen zituen. Tiro egiteko uniforme bat besterik ez ziren, ez ziren pertsonak. Ideia hori *txakurak* edo *maderos* bezalako hitzak erabiliz elikatzen zen poliziaierreferentzia egiteko. Era horretan ikusteak askoz errazago bihurtzen zuen haiei erasotzea, eta gizarteak errazago onartzen zuen haien hilketa "masan".

Hala ere, José Antonio Pardines ez zen diktaduraren funtsezko elementua, ez zen bortitza, ez zen errepresioagilea, ezta hiltzailea ere. Eta uniformea baino askoz gehiago zen. Motorrak gustuko zituen 25 urteko gazte bat zen, eta bizimodua ateratzen saiatzen zen Emilia neska-lagunarekin igaro ahal izateko¹.

¹ ETak egindako lehen hilketaren gaian gehiago sakondu nahi baduzu, *Pardines. ETA erailtzen hasi zenean* (2018) liburua kontsulta dezakezu.

IRADOKITAKO JARDUERA

La línea invisible telesailaren 5. atala ikusi eta José Antonio Pardinesen buruzko aurreko testua irakurri ondoren, pixka bat gehiago ikertuko dugu.

Interneten laguntzarekin eta bakarka, bila ezazu ETAk hildako beste guardia zibil edo polizia baten izena. Jarri abian zure ikertzaile-dohainak eta ikertu haren bizitza pertsonalari buruzko zenbait datu: nola zuen izena, nongoa zen, nola zuten izena bere guraso edo seme-alabek, zein ziren bere hobbyak, zenbat urte zituen hil zutenean, etab.

Idatzi datu horiek folio batean, eta partekatu aurkitu duzuna zure lau edo bost kideekin.

Lau edo bost ikasleko talde horretan bertan, hausnartu eta eztabaidatu gai hauei buruz:

1

Zuen ustez, José Antonio Pardinesen istorio pertsonal eta familiarra, izen-abizenak, motorrekiko maitasuna eta neska-laguna ezagutu izan balituzte, ibilgailuan zihoazenez bestela jokatu ahal izango zuten?

2

Uste duzue biktimaren xehetasun pertsonalak ez ezagutzeak errazagoa egiten duela haren hilketari? Zergatik?

3

Bidezkoa al da norbaiti eraso egitea talde bateko kide izateagatik?

4

Zuen ustez, gaur egun oraindik ere mespretxuzko termino gizatasun-kentzaileak erabiltzen al dira poliziak edo guardia zibilak izendatzeko? Eta beste kolektibo batzuen kasuan? Zergatik uste duzue egiten dela?

Amaitzeko, Oroimen Zentroak egin duen *Terrorismoaren biktimen ikus-entzunezko glosarioan* jasotako "gizatasuna kendu" terminoari eskainitako bideoa ikus dezakezue. Webgune honetan aurkituko duzue: <https://glosariovt.com/>. Bideo honek ideia batzuk eman diezazkizueke aurreko gaiei buruz hausnartzeko.

